

Informatiebulletin Nationaal Park Oosterschelde december 2002, nummer 7

Bron: Informatiebulletin Nationaal Park Oosterschelde

Voor activiteiten overzicht kijk op www.npoosterschelde.nl

Oosterscheldekering

Bezoekerscentrum Oosterschelde

Op 21 november 2002 hebben de voorzitter en secretaris van het Overlegorgaan de resultaten gepresenteerd van het onderzoek naar de mogelijkheden om op Neeltje Jans al dan niet aansluitend bij Waterland een bezoekerscentrum te realiseren. Aanleiding voor dit onderzoek waren de plannen voor voorlichting en educatie: een parelsnoer van voorzieningen en activiteiten op en rond de Oosterschelde. In dat parelsnoer is plaats voor een hoofdinformatiecentrum en Neeltje Jans lijkt daarvoor de beste plek. Het eiland heeft een rijke historie en biedt veel educatieve mogelijkheden. Bovendien kun je daar aansluiten bij bestaande bezoekersstromen.

Allereerst zijn de opties in beeld gebracht: inwonen bij Waterland of in het Topshuis, een nieuw gebouw of het inzetten van de reservepijler. In november 2001 besloot het Overlegorgaan die laatste optie uit te werken. Op basis van de visie op het bezoekerscentrum en het programma van eisen, is het Atelier van de Rijksbouwmeester (ARBM) aan de slag gegaan. Zij hebben een vlekkenanalyse gemaakt, de omgeving geanalyseerd, de technische haalbaarheid bekeken en zijn uiteindelijk met een plan voor een bezoekerscentrum gekomen.

Het ARBM adviseert om het landschap op Neeltje Jans een kwaliteitsimpuls te geven. Daarnaast heeft het ARBM een bezoekerscentrum getekend dat uitzicht over en inzicht in de Oosterschelde kan bieden. Het centrum is onderdeel van een wandeling over het eiland en bestaat uit drie gebouwen: een ontvangstgebouw op het land, een educatiepaviljoen in het water naast de pijler en de pijler zelf. Zo kunnen mensen onderwater kijken en van een mooi uitzicht genieten. Deze studie is op 8 mei 2002 gepresenteerd. Het oordeel was positief: het plan heeft een allure en een kwaliteit die past bij de bijzondere plek Neeltje Jans en bij Het Nationaal Park.

Maar een goed plan alleen is niet genoeg. Je moet het kunnen bouwen, kunnen inrichten en laten draaien. Vooral de exploitatie is bij veel bezoekerscentra en andere voorzieningen een groot probleem. Bovendien zijn er op Neeltje Jans al andere partijen aanwezig zoals Rederij de Breejen en Waterland. Een goede samenwerking is dan belangrijk, en lijkt ook kansrijk. Vanaf het begin hebben de voorzitter en secretaris aan deze punten aandacht besteed en gesprekken gevoerd. Inmiddels zijn de investering- en exploitatielasten in beeld. Verschillende bedrijven en instellingen hebben aangegeven een bijdrage te willen leveren om die kosten te dekken. Maar dat staat nog niet zwart op wit. Bovendien moeten er nog concrete afspraken gemaakt worden over samenwerking met andere partijen. En, zeker niet onbelangrijk, moet het inhoudelijk concept verder worden uitgewerkt.

Kortom er zijn belangrijke eerste stappen gezet, maar er moet nog meer gebeuren voordat over aanbesteding kan worden besloten. Reden voor voorzitter en secretaris om aan het Algemeen Bestuur te vragen een vervolgonderzoek op te zetten. Op 9 december heeft het Overlegorgaan hierover beslist.

Deltanatuur

Deltanatuur is de verzamelnaam voor nieuwe, gevarieerde, grote waterlandschappen die straks de Biesbosch en de oevers van de Zuid-Hollandse eilanden zullen sieren. Het is ook de naam van het samenwerkingsverband, onder leiding van de Zuid-Hollandse gedeputeerde Leen van der Sar, dat deze landschappen samen met de regio wil realiseren. Want onder de vlag van Deltanatuur werken de rijksoverheid, de provincie Zuid-Holland, lokale overheden en maatschappelijke organisaties, zoals de natuurbeheersorganisaties en de WLTO, met elkaar samen. Doel is om in de periode tot 2010 zo'n 3000 hectare nieuwe natuur te realiseren. Deltanatuur zoekt daarbij naar combinaties van functies zoals recreatie en waterberging.

De Deltanatuur heeft haar visie vastgelegd in het rapport 'de Blauwe Long', een naam die - naar analogie van 'het Groene Hart' - aangeeft dat het mondingsgebied van Rijn en Maas wordt gezien als één grote ecologisch verbonden waterrijke zone, die als ruimte intact moet blijven tussen de verstedelijkte gebieden van de Randstad en Brabant in. Daarbinnen is een vijftal deelgebieden aangewezen, elk met eigen accenten: de Biesbosch, de zuidostrand van de Hoeksche Waard, de Spuimondding, de Noordrand van Goeree-Overflakkee, Spui-Noord/IJsselmond/Oude Maas en een restcategorie voor binnendijkse krekensels en overige projecten.

Bij de start van Deltanatuur is er bewust voor gekozen om voor de afzonderlijke projecten geen precieze locaties en realiseringstermijnen vast te stellen. Die moeten werkenderweg worden bepaald in samenwerking met de regio. Een goede communicatie en een open houding is daarmee een noodzakelijke voorwaarde voor Deltanatuur om haar doelstelling te realiseren. Gemeenten, waterschappen en andere partijen blijken inmiddels goed in te kunnen spelen op het concept van Deltanatuur.

Aan de noordrand van Goeree heeft dat geleid tot de keuze om de nieuwe zoetwatervoorziening die nodig is als gevolg van het Kierbesluit van het Haringvliet, te combineren met natuurontwikkeling. In de Biesbosch, aan de andere zijde van het werkgebied, wordt de Zuiderklip, ooit gereserveerd als spaarbekken voor de drinkwatervoorziening, heringericht als natuure- en doorstromingsgebied voor Ruimte voor de Rivier. Een derde voorbeeld is de Crezéepolder, een buitendijkse polder ingeklemd tussen Ridderkerk en Hendrikido-Ambacht. Mede door het enthousiasme van lokale bestuurders is daar de een unieke kans ontstaan om 70 hectare zeldzame zoetwatergetijdennatuur te ontwikkelen in de directe nabijheid van het stedelijk gebied.

Geen recreatieterreinen, maar struinnatuur dichtbij de stad! De meervoudige doelstelling van Deltanatuur om natuurontwikkeling te combineren met recreatie en veiligheid, stimuleert tot een meer integrale aanpak. Op regionaal niveau wordt zo duidelijk hoe natuurontwikkeling kan samenhangen met de (economische) toekomst van een gebied. Deltanatuur hoedt zich echter voor een te groot enthousiasme. Juist bij concrete projecten moet je rekenschap geven van traditionele opvattingen over zoet en zout,

over binnen- en buitendijks en over het teruggeven van landbouwgrond aan de natuur. Simpele oplossingen daarvoor bestaan niet. Deltanatuur volgt daarom met veel belangstelling initiatieven elders, zoals de polder Breebaart in Groningen, en probeert van andermans ervaringen te leren.

Na ruim 2,5 jaar is Deltanatuur overigens goed op stoom. Binnen de deelgebieden staan inmiddels meer dan 10 projecten op de kaart in uiteenlopende fases van ontwikkeling en uitvoering. informatie over de deelgebieden en de actuele stand van zaken van de projecten is te vinden op de website van Deltanatuur: www.deltanatuur.nl

Sjev Ambagts projectadviseur Deltanatuur

Steltlopers in de kou

Het is hartje winter, maar toch zit de Oosterschelde vol vogels. Toegegeven, een groot aantal heeft haar de afgelopen maanden slechts als tankstation op doorreis gebruikt. Maar heel wat vogels hebben het hier ook in de winter prima naar hun zin. Het gaat naast andere steltlopers als kanoet- en bontestrandlopers, rosse grutto's en zilverplevieren, onder meer om tienduizenden scholeksters, die op de platen en slikken van de Oosterschelde naar voedsel zoeken. Tijdens perioden van strenge vorst, worden die aangevuld door intrek van vogels vanuit de eerder dichtgevroren

Waddenzee en IJsselmeer. Het Deltagebied heeft immers veel milder klimaat. Maar als het echt te bar wordt, raakt ook de Oosterschelde "ontvogeld". Dat lijkt heel logisch, maar toch is het niet altijd even duidelijk welke invloed het weer op vogels heeft. Een harde, aanhoudende oostenwind is het ingrediënt is voor een vorstperiode. Afgezien van de koude, zorgt zo'n wind er voor, dat de platen langer droog liggen. Daardoor bevriezen zij sneller en wordt voedsel moeilijker bereikbaar. in zo'n geval hebben vogels de keuze: blijven of vluchten. Gebleken is, dat grotere soorten als wulpen en scholeksters in eerste instantie blijven. De wat kleinere soorten zoeken hun heil al gauw elders.

Kanoet strandloper

Er is echter nog een factor, die het gedrag van vogels bij strenge vorst bepaalt: leeftijd en de daarmee samenhangende status. Zeker onder scholeksters bestaat een pikorde. Oude vogels hebben de beste voedselplekken. Als door strenge vorst de hoeveelheid voedsel toch al beperkt is, heeft dit voor jonge vogels vervelende gevolgen. Zij zullen moeten uitwijken naar minder geschikte voedselgebieden. En - een ongeluk komt nooit alleen daar is de kans op het opdoen van parasieten weer extra groot. Dat kan op termijn het broedsucces - het voort- en grootbrengen van kroost - nadelig beïnvloeden. En om het beeld compleet te maken, de koude heeft natuurlijk ook gevolgen voor de bodemdieren, het stapelvoedsel van de steltlopers. Een gedeelte hiervan sterft en dat houdt in, dat er in het voorjaar minder voedsel te halen valt. En het voedsel, dat in de loop van het jaar beschikbaar komt, bestaat uit jong grut: kleine wormen en jonge schelpdieren. Da's voor de "grote jongens" onder de steltlopers aanzienlijk minder interessant.

Kortom, een strenge winter heeft op korte en wat langere termijn nogal wat vervelende gevolgen voor steltlopers in de Oosterschelde, variërend van soort tot soort, van leeftijd tot leeftijd, van vogel tot vogel. Nu maar duimen, dat Koning Winter niet op visite komt!

Bestedingenplan 2003

Ieder jaar stelt het Overlegorgaan een bestedingenplan vast waarin de projecten zijn opgenomen die in aanmerking komen voor financiële steun vanuit het Nationaal Park. De geselecteerde projecten dragen bij aan de doelstellingen van het Nationaal Park: natuurbehoud en -ontwikkeling, natuurgerichte recreatie, voorlichting en educatie en onderzoek. Het bestedingenplan 2003 is ter goedkeuring gestuurd aan de staatssecretaris van INV.

Ontwikkeling doeroutes Oosterschelde

In Serooskerke, Ouwerkerk en op Tholen zijn een aantal natuurpaden ontwikkeld door de Stichting Veldstudie. Deze voorzien in een behoefte. Uitbreiding van het aantal natuurpaden in 2003 vindt plaats bij Kats en Wemeldinge.

Wandelen langs de vloedlijn

Natuurmonumenten, Het Zeeuwse landschap en de Biologische werkgroep van de Nederlandse Onderwatersportbond organiseren excursies. Deelnemers wandelen door het natuurgebied Neeltje Jans en ontmoeten het onderwaterleven dat door duikers is opgedoken.

Reizende expositie plus activiteiten

Het Nationaal Park wordt naar omwonenden toe gebracht in de vorm van een reizende tentoonstelling. Deze tentoonstelling zal worden ondersteund met verschillende activiteiten in het gebied. De Oosterschelde staat daarbij centraal maar ook de relatie met de andere Deltawateren komt daarbij aan de orde.

Gezamenlijk aanbod NME-activiteiten

In een overzichtelijke brochure of op internet worden de activiteiten en voorzieningen in en over het Nationaal Park Oosterschelde aangeboden aan omwonenden en recreanten.

Varen met schoolklassen

Afgelopen jaar is het project varen met schoolklassen ontwikkeld. Vanaf het schooljaar 2002 - 2003 wordt het project via de NME-centra aangeboden aan de scholen rond de Oosterschelde. In het BIP is opgenomen dat het Nationaal Park scholen die deel willen nemen tegemoet komt in de kosten.

Oosterscheldegidsen

Met de terreinbeherende organisaties, het IVN Consulentschap en het BTZ worden 5 excursies/bijeenkomsten georganiseerd voor in het gebied actieve natuur- en cultuurgidsen. Daarbij wordt gekeken naar excursievaardigheden, beleidsontwikkeling en de waarden van de Oosterschelde.

Herdruk brochures "Met het oog op..."

In het verleden zijn verschillende brochures verschenen onder de algemene titel 'Met het oog op Nationaal Park Oosterschelde'. Het betreft de uitgaven: zeilerspaspoort, sportvissers, wandelaars en fietsers en duikers. De uitgaven zeilerspaspoort en sportvissers zijn inmiddels niet meer voorradig. Een geactualiseerde herdruk van deze uitgaven zal worden verzorgd.

Brochure Nationaal Park Oosterschelde in vreemde talen.

Niet alle gasten in het Nationaal Park Oosterschelde zijn Nederlandstalig. Veel van de informatie die nu beschikbaar is over het Nationaal Park is voor hen niet toegankelijk. Om deze mensen te laten genieten van de waarden van de Oosterschelde wordt een brochure ontwikkeld waarin onder andere gedrags- en betredingsregels worden opgenomen.

Voorlichting Plompe Toren

Het Nationaal Park en plan Tureluur (natuurontwikkeling) worden opgenomen in de voorlichting rond de Plompe Toren. De onbemande expositie in de toren en de huidige promotiefolder worden geactualiseerd. Tevens zal er een nieuw boekje worden ontwikkeld waarin de Plompe Toren, Nationaal Park Oosterschelde en plan Tureluur aan de orde komen.

Informatiemap recreatieondernemers

Recreatieondernemers ontvangen gasten die ook gast zijn in het Nationaal Park. In een map vinden de ondernemers o.a informatie over de recreatieve mogelijkheden, de beperkingen en de waarden van het gebied. Zij kunnen als gastheer, die informatie verstrekken aan hun gasten.

Educatie rond de Oosterschelde

In de doelstellingen van het Nationaal Park Oosterschelde worden voorlichting en educatie als belangrijke peilers aangegeven. Terecht worden ze in één adem genoemd, maar wél van elkaar onderscheiden. Bij voorlichting is er meestal sprake van één-richting-verkeer. Als we praten over educatie gaat het over openleggen, ontdekken, zodat de aanschouwer, lezer, toehoorder, deel-nemer vanuit het eigen karakter en vertrekpunt iets tot zich kan nemen. Het deksel van de grote zoute waterplas die Oosterschelde heet wordt als het ware opgetild en de inhoud ontsloten. Dat gebeurt op allerlei manieren. Er zijn hulpmiddelen ontwikkeld, met name voor de jeugd van de basisschool, om door beleving en onderzoek de Oosterschelde te leren kennen. Het Nationaal Park stimuleert dit en ondersteunt de ontwikkeling van educatieve materialen. Deze zijn dan te leen bij de centra voor natuur- en milieu-educatie (MEC de Bevelanden en Werkgroep Schoolbiologie Schouwen-Duiveland).

Het afgelopen jaar zijn de materialen die aan de Oosterschelde gebruikt kunnen worden in aantal toegenomen, en zo is er voor elk leeftijdsniveau wat in de aanbieding. We spreken dan van een "doorlopende leerlijn Oosterschelde". Bekend zijn de leskisten met informatie en onderzoeksmaterialen, gericht op de biotopen: slikken en schorren, kunstmatige rotskusten, inlagen en strandjes. Daarnaast is er bijvoorbeeld de "Selevingsrugzak", waarmee kinderen overal langs de Oosterschelde opdrachten kunnen doen in de sfeer van beleving en zintuiggebruik, spel en lichamelijke activiteit, onderzoek en samenhang en creatieve opdrachten. Een dobbelsteen bepaalt welke opdracht aan de beurt is. Ook is een educatieve vaartocht ontwikkeld in samenwerking met "Sportvisserij Moermond". Aan boord van de "Bree-veertien" kunnen schoolklassen een educatief programma volgen, waarbij gevaren wordt vanuit Burghsluis. Vrijwel altijd zijn vanaf het schip zeehonden te zien, die liggen te zonnen op de Roggenplaat. Het Nationaal Park neemt voorlopig de helft van de kosten voor haar rekening. Verschillende scholen hebben al met veel plezier van deze tocht gebruik gemaakt. In de voor- en nazomer van 2002 hebben leerkrachten van basisscholen een Oosterscheldecurcus gevolgd, om zo, samen met de vele hulpouders ('natuurouders') beter toegerust te zijn om veldwerk aan de Oosterschelde te organiseren en te begeleiden.

Voor verdere informatie: MEC De Bevelanden: 0113 - 252628 Werkgroep Schoolbiologie Schouwen Duiveland 0111 - 416093

Ada Lilipaly,

Coördinator Werkgroep Schoolbiologie Schouwe'-Duiveland

www.npoosterschelde.nl

Zonder i.o.

De Oosterschelde Nationaal Park

Op 8 mei 2002 werd aan boord van de Christiaan B het Beheer- en inrichtingsplan dat door het Overlegorgaan is vastgesteld aangeboden aan Staatssecretaris Faber van het ministerie van landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Aansluitend heeft zij het Nationaal Park Oosterschelde officieel geopend. Daarmee vervalt dan het in oprichting en is het voortaan echt Nationaal Park Oosterschelde. Een samenvatting van het Beheer- en inrichtingsplan kunt u aanvragen bij het Nationaal Park: telefoon 0113-255338 of np.oosterschelde@ivn.nl